

SYLWIA BOŻEK

IDENTYFIKACJA CZYNNIKÓW RYZYKA W PROCESIE ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W PRZEDSIĘBIORSTWIE UBEZPIECZENIOWYM

Wprowadzenie

Zarządzanie ryzykiem w przedsiębiorstwie jest złożonym, wieloetapowym procesem, którego najogólniej docelowym zamierzeniem jest minimalizacja (ograniczenie) za pomocą określonej metodologii ryzyka. Do metod zarządzania ryzykiem można zaliczyć te, które tworzą tradycyjne *risk management matrix*¹. Metody zarządzania ryzykiem², ujęte w macierzy, są szeroko opisywane w literaturze przedmiotu³, nie tracą nic na swojej przydatności i atrakcyjności, a jedynie podlegają pewnym modyfikacjom, dostosowując się do nieustannie i szybko zmieniającej się rzeczywistości, w której pojawiają się coraz to nowe i o globalnej skali oddziaływania rodzaje ryzyka (np. ryzyko globalnego kryzysu finansowego).

Integracja i internacjonalizacja systemów i struktur wymusza niejako modyfikacje w procesie zarządzania ryzykiem, z którego lub też w ramach którego generowane są specjalnie dedykowane programy dostosowane do konkretnych potrzeb, a właściwie rodzajów ryzyka, np. *risk management* typu *financial* (zorientowanego na obsługę ryzyka spekulatywnego) lub *personal*, z którymi wiąże się spore nadzieje na przyszłość. Niewątpliwie zarządzanie ryzykiem jest dynamicznym procesem, wciąż otwartym, który stale się rozwija po to, by lepiej obsługiwać ryzyko, jakie w swym funkcjonowaniu mogą napotkać przedsiębiorstwa.

¹ Por. S. Bożek-Węglarz: *Inwestycyjna działalność przedsiębiorstw ubezpieczeniowych w Europie*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2005, s. 29 i n.; G.E. Rejda: *Principles of Risk Management and Insurance*, Eleventh Edition, Addison Wesley 2010, s. 53–54.

² Zdarza się, że niektórym metodom przypisywane są specyficzne nazwy, transfer ryzyka czasem nazywany bywa jego dzieleniem (*sharing*). Por. S. Pickett: *Auditing the Risk Management Process*, John Wiley and Sons, Inc. Hoboken, New Jersey 2005, s. 22–23; AS/NZS 4360:2004 *Risk Management*, Australian/New Zealand Standard 2004.

³ Por. S. Harrington, G. Niehaus: *Risk Management and Insurance*, McGraw-Hill/Irwin, International Edition 2004, s. 9 i n.; M. Dorfman: *Introduction to Risk Management and Insurance*, Ninth Edition, Pearson Prentice Hall 2008, s. 52 i n.; D. Atkins, I. Bates: *Insurance*, Global Professional Publishing, London 2008, s. 6–9.

W kontekst działalności przedsiębiorstwa (i mierzeniem się przez nie z zagrożeniami) bardzo dobrze wpisuje się *enterprise risk management* (ERM), w nomenklaturze polskiej zwane korporacyjnym zarządzaniem ryzykiem, choć bardziej trafny wydaje się termin: zintegrowane zarządzanie ryzykiem. Geneza ERM sięga lat 50. XX wieku (choć właściwe aż do lat 70. XX wieku przedsiębiorczość niefinansowa (*non-financial businessem*) nie stosowała w praktyce zarządzania ryzykiem w pełni, jedynie w niektórych obszarach w ograniczonym zakresie)⁴ i problemów, które napotykały w swym funkcjonowaniu zwłaszcza ponadnarodowe korporacje (*multinational corporations*, MNCs), ale także inne instytucje narodowe, organizacje non profit, agencje rządowe czy inne formy organizacyjne⁵. Przyjmuje się, że ERM jest pewnym zbiorczym i kompleksowym podejściem do identyfikowania i zarządzania ryzykiem we wszystkich aspektach działalności biznesowej – ze strategicznego punktu widzenia⁶. W swej istocie jest ustrukturyzowanym, logicznym, nieprzerwanym procesem dedykowanym całej organizacji dla identyfikowania, oceniania, podejmowania decyzji w sprawie odpowiedzi i sprawozdawczości na temat szans i zagrożeń, które wpływają na osiągnięcie jej celów⁷. Zwieńczeniem rozwoju procesu zarządzania ryzykiem, w rozumieniu zintegrowanego zarządzania ryzykiem (ERM), są międzynarodowe standardy zarządzania ryzykiem⁸. Do najbardziej uznanych i rozpowszechnionych standardów zarządzania ryzykiem zalicza się standardy opracowane przez: Federację Europejskich Stowarzyszeń Zarządzania Ryzykiem (*Federation of European Risk Management Associations*, FERMA), Komitet Organizacji Sponsorujących Komisję Traedewaya – COSO II (*Committee of Sponsoring Organizations of the Tradeway Commission*) oraz australijskie i nowozelandzkie standardy zarządzania ryzykiem: AS/NZS 4360:2004, wprowadzone przez *Standards Australia* oraz *Standards New Zealand*.

Standardy zarządzania ryzykiem a identyfikacja ryzyka

Standardy zarządzania ryzykiem opierające się na koncepcji zintegrowanego zarządzania ryzykiem (ERM) traktują proces zarządzania ryzykiem jako ciąg usystematyzowanych, logicznie uzasadnionych i spójnych kroków postępowania w odniesieniu do traktowania ryzyka w działalności przedsiębiorstwa, oczywiście każdy ze standardów w odmienny i specyficzny sposób ujmuje etapy procesu. Standaryzowana ścieżka zarządzania ryzykiem ma zastosowanie i winna być implementowana także w przedsiębiorstwach ubezpieczeniowych, których najogólniej podstawowym celem działalności jest właśnie odpłatna (skład-

⁴ H. Skipper, W. Kwon: *Risk Management and Insurance. Perspectives in a Global Economy*, Blackwell Publishing 2007, s. 288.

⁵ Szerzej na temat uwarunkowań rozwoju i implikacji wynikających z podejścia do pojmowania zarządzania ryzykiem w przedsiębiorstwie w: S. Bożek: *Funkcjonowanie przedsiębiorstw ubezpieczeniowych w warunkach ryzyka. Standaryzacja zarządzania ryzykiem*, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Katowice 2010, s. 79 i n.

⁶ S. Picket: *op.cit.*, s. 2.

⁷ *Ibidem*.

⁸ S. Bożek: *op.cit.*, s. 78.

ka ubezpieczeniowa) obsługa przejmowanego ryzyka. Niemniej jednak przedsiębiorstwo ubezpieczeniowe, jak każdy inny uczestnik rynku, szczególnie finansowego, narażone jest na występowanie ryzyka zagrażającego obecnie coraz ściślej już zintegrowanym ogniwom połączonego systemu finansowego.

Jednym z podstawowych i kluczowych etapów postępowania w procesie zarządzania ryzykiem jest jego identyfikacja. Dla dalszych rozważań znaczenie będzie miał podział ryzyka na zewnętrzne i wewnętrzne. Klasyfikacja ta znajduje uzasadnienie w działalności ubezpieczeniowej, ponieważ ryzyko związane z działalnością ubezpieczyciela może wynikać z otoczenia zakładu ubezpieczeń i wtedy jest to ryzyko zewnętrzne lub z prowadzenia przez ubezpieczyciela działalności ubezpieczeniowej, reasekuracyjnej⁹. Generalnie uznaje się występowanie ryzyka, które ma swoje źródło zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz organizacji, a przyjmuje się, że liczne rodzaje ryzyka występują właśnie na zewnątrz, czyli poza kontrolą organizacji (np. uwarunkowania prawne, otoczenie konkurencyjne, trendy demograficzne, oddziaływanie czynników przyrodniczych)¹⁰. Ryzyko wewnętrzne zwie się często operacyjnym¹¹, ponieważ zawiera się w obszarze działalności organizacji (np. błędy ludzkie, defekty systemowo-strukturalne, nieodpowiednie procedury czy czynności kontrolne)¹².

Czynniki (faktory) ryzyka w standardach zarządzania ryzykiem autorstwa FERMA oraz COSO ujęto w podziale na wewnętrzne i zewnętrzne dla przedsiębiorstwa, które należy poddać identyfikacji. W standardzie AS/NZS 4360 nieco inaczej określa się aspekt identyfikacji wewnętrznych i zewnętrznych źródeł ryzyka, nie nazywając ich wprost, ponieważ zwraca się uwagę bardziej na tak zwane otoczenie zewnętrzne i wewnętrzne instytucji (*external and internal environment*), które mogą m.in. generować ryzyko.

FARMA dokonując podziału na ryzyko wewnętrzne i zewnętrzne wskazała poszczególne rodzaje ryzyka, które ujęto w grupy. I tak dla ryzyka zewnętrznego określono cztery grupy czynników: finansowe, strategiczne, operacyjne i tak zwane niebezpieczeństwa, którym przypisano przykładowe ryzyko. Natomiast przykładami czynników wewnętrznych jest płynność oraz przepływy pieniężne, badania i rozwój czy kapitał intelektualny oraz księgowość, a także systemy informatyczne (szerzej: technologia IT)¹³. W swoim podejściu FERMA idzie dalej w aspekcie identyfikacji czynników ryzyka, uwzględniając niejednoznaczność relacji między nimi, a właściwie niejednokrotnie niemożność jednoznacznej klasyfikacji poszczególnego ryzyka. Dlatego uzasadniony staje się sens wyróżnienia tak

⁹ L. Gąsioriewicz: *Finanse zakładów ubezpieczeń majątkowych. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2009, s. 281–282 za: W. Ronka-Chmielowiec: *Ryzyko jako przedmiot ubezpieczenia*, [w:] *Ubezpieczenia. Rynek i ryzyko*, red. W. Ronka-Chmielowiec, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2002, s. 139–140.

¹⁰ J. D. Frame: *Managing Risk in Organizations. A Guide for Managers*, Jossey-Bass Wiley Inprint 2003, s. 11.

¹¹ H. Skipper, W. Kwon: *op.cit.*, s. 21.

¹² *Ibidem*.

¹³ S. Bożek: *op.cit.*, s. 32.

zwanego obszaru wspólnego, w którym wewnętrzne rodzaje ryzyka przenikają się z zewnętrznymi. Wdaje się, że wyszczególnienie tego obszaru wspólnego dla ryzyka staje się bardzo adekwatne dla funkcjonowania przedsiębiorstwa, gdzie miano określonego ryzyka w danym momencie może już w innych okolicznościach ulec zmianie, zwłaszcza w aktualnej sytuacji stałego wzrostu natężenia zagrożeń (w kontekście lokalnym, globalnym), których często jednoznaczna klasyfikacja może nastęrczać trudności.

Standard zarządzania ryzykiem opracowany przez COSO w czynnościach zorientowanych na identyfikację ryzyka dla przedsiębiorstwa koncentruje się na rozpoznaniu potencjalnych zagrożeń dla jego funkcjonowania i nadaniu im charakterystyki poprzez określenie, czy mogą to być szanse dla przedsiębiorstwa czy zdarzenia stanowiące zagrożenie, czyli ryzyko. Zatem w standardzie zdarzenia ujęto w grupy czynników zewnętrznych i wewnętrznych. Czynniki zewnętrzne zawierają grupy zdarzeń w obszarze gospodarczym, polityczny, społecznym, technologicznym oraz środowiska naturalnego. Natomiast czynniki wewnętrzne zawierają zdarzenia według grupy: infrastruktura, pracownicy, procesy i technologie¹⁴.

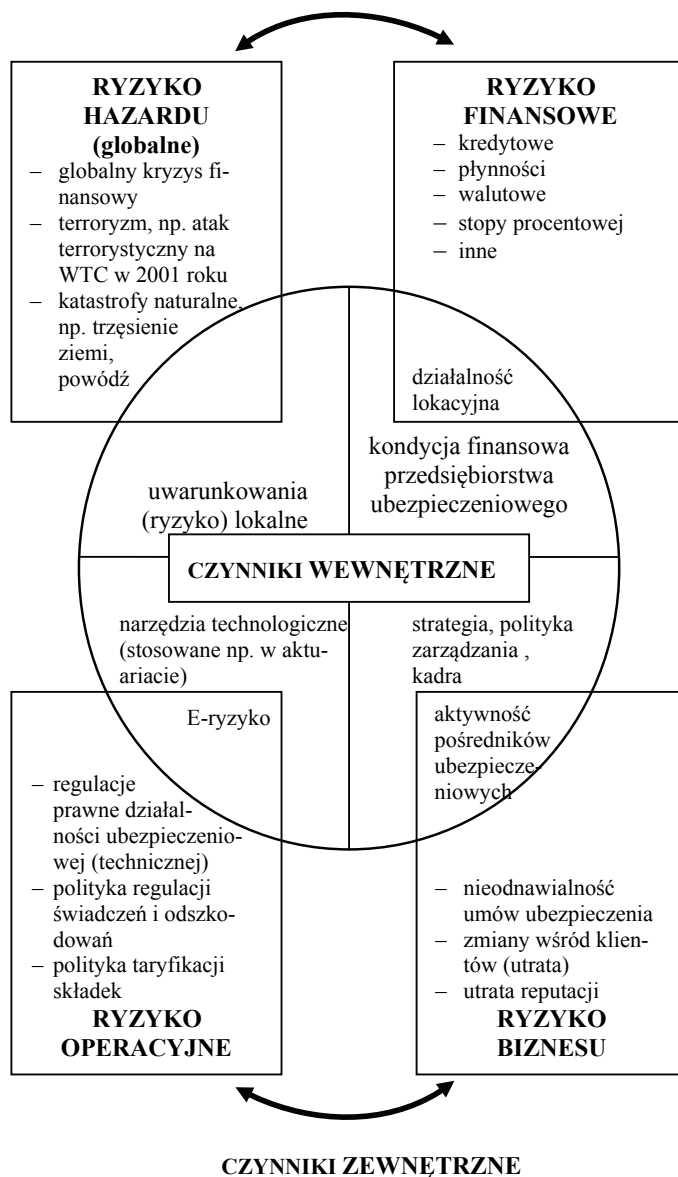
Identyfikacja czynników ryzyka w przedsiębiorstwie ubezpieczeniowym według ścieżki standaryzowanej

Każda organizacja, także przedsiębiorstwo, ze względu na indywidualny profil działalności może się spotykać z różnymi czynnikami ryzyka, a zatem może konstruować własny ich model strukturalny, jak to się dzieje na przykładzie przedsiębiorstwa ubezpieczeniowego.

Z porównania standardów zarządzania ryzykiem wynika, że najpełniejszy i najbardziej usystematyzowany katalog czynników ryzyka znajduje się w standardzie FERMA. W zakresie identyfikacji czynników ryzyka przedsiębiorstwo ubezpieczeniowe może wdrażać wskazania tego standardu. Jak się wydaje, dla ubezpieczycieli jest on najbardziej użyteczny z kilku względów, mianowicie: stanowi kompleksowy i klarowny katalog zagrożeń w podziale na zewnętrzne i wewnętrzne, z zaznaczoną częścią wspólną, tzn. rodzajami ryzyka, które mogą równocześnie, w zależności od okoliczności (lub niejednoznaczności klasyfikacji), znajdować się w obu grupach; z powodu istotności rozróżnienia poszczególnych grup ryzyka na: niebezpieczeństwa, operacyjne, finansowe i strategiczne, które w pewnym sensie stanowią odzwierciedlenie ewolucji zarządzania ERM (w której rolę odgrywały cztery grupy ryzyka: hazardu, operacyjne, finansowe i strategiczne) oraz uznania, że wskazane grupy ryzyka są skorelowane z grupami ryzyka w holistycznym zarządzaniu ryzykiem (którego znaczenie uznaje się za ważne dla ubezpieczeń)¹⁵.

¹⁴ Por. *Zarządzanie ryzykiem korporacyjnym – zintegrowana struktura ramowa*, The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO), PIKW, PIB, Warszawa 2007, s. 45–49.

¹⁵ S. Bożek: *op.cit.*, s. 99.

Rys. 1. Zewnętrzne oraz wewnętrzne czynniki ryzyka w przedsiębiorstwie ubezpieczeniowym w oparciu o holistyczną systematykę ryzyka

Źródło: S. Bożek: *op.cit.*, s. 36.

Do zbudowania schematu wykorzystano klasyfikację grup ryzyka stosowaną w holistycznym zarządzaniu ryzykiem, wyróżniając cztery grupy ryzyka jako zewnętrzne czynniki ryzyka dla ubezpieczyciela, czyli grupę ryzyka: hazardu, finansowego, operacyjnego, biznesu¹⁶. Do ryzyka hazardu zaliczają się zdarzenia nieprzewidywalne, o bardzo dużej, globalnej skali oddziaływania i niewielkiej częstotliwości (stanowią istotne znaczenie dla zglobalizowanego systemu finansowego, w tym instytucji ubezpieczeniowych), np. ryzyko terroryzmu czy globalnego kryzysu finansowego.

Do ryzyka finansowego zaliczono to, które powiązane jest z gospodarką finansową ubezpieczycieli, wpływając m.in. na płynność, rentowność, działalność inwestycyjną (ryzyko kredytowe, rynkowe). Działalność inwestycyjną zaliczono do tzw. części wspólnej, ponieważ jest to aktywność podatna na przenikanie się ryzyka zewnętrznego (związanego z sytuacją rynków finansowych) i wewnętrznego (związanego z wdrożoną polityką inwestycyjną, strategią przedsiębiorstwa)¹⁷.

Ryzyko operacyjne, powiązane z podstawową działalnością przedsiębiorstwa, dla ubezpieczycieli może stanowić aktywność w obszarze taryfikacji składki, kalkulacji roszczeń odszkodowawczych itd. Do tego rodzaju ryzyka (w ujęciu holistycznym) zaliczono także instrumentarium technologiczne (informatyczne) jako wewnętrzny czynnik ryzyka. W części wspólnej ulokowano E-ryzyko, które w zależności od okoliczności może stanowić zagrożenie generowane wewnątrz przedsiębiorstwa (np. niedociągnięcia technologiczne) lub być od niego niezależne i zewnętrzne (np. oprogramowanie szpiegowskie)¹⁸. Do zewnętrznych czynników ryzyka zaliczono prawodawstwo ubezpieczeniowe, bazując bardziej na standardzie FERMA niż ujęciu holistycznym, ponieważ w standardzie w ryzyku operacyjnym znajduje się ustawodawstwo¹⁹. W ubezpieczeniach do ryzyka operacyjnego można zaliczyć: zarządzanie zasobami ludzkimi, jakość kadry kierowniczej i zachowania władz statutowych, systemy informatyczne oraz przepływy informacji, a także automatyzację działalności, strategię ubezpieczyciela i wizerunek firmy oraz otoczenie regulacyjne²⁰. W holistycznym zarządzaniu ryzykiem niektóre z wyżej wymienionych rodzajów ryzyka (ewentualnie podobnie określanych) nie przynależą do jednej konkretnej grupy ryzyka, czyli operacyjnego, lecz mieszczą się w grupie czynników operacyjnych lub biznesu.

Do ryzyka biznesu (w ujęciu holistycznym) zaliczono ryzyko utraty reputacji przez przedsiębiorstwo. Skutkiem realizacji tego ryzyka jest w ubezpieczeniach np. utrata klien-

¹⁶ Por. S. Bożek-Węglarz: *Risk Management Process – Allocate an Appropriate Method by Means of Using a Risk Management Matrix*, [w:] *The Insurance of Catastrophic Risk in the European Union and the Global Changes*, red. I. Jędrzejczyk, S. Bożek-Węglarz, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2007, s. 114.

¹⁷ S. Bożek: *op.cit.*, s. 35.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ Uwzględniając holistyczne zarządzanie ryzykiem prawodawstwo ubezpieczeniowe może należeć do grupy ryzyka biznesu.

²⁰ W. Ronka-Chmielowiec: *Zarządzanie ryzykiem w zakładzie ubezpieczeń*, [w:] *Zarządzanie ryzykiem*, red. K. Jajuga, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009, s. 360.

tów, nieodnawialność polis. Działalność w obszarze pośrednictwa ubezpieczeniowego zaliczono do obszaru wspólnego, ponieważ może ono generować ryzyko zewnętrzne, jak i wewnętrzne dla przedsiębiorstwa. Wewnętrzne czynniki ryzyka to strategia ubezpieczyciela określana przez podmioty zarządzające i generalnie aktywność kierownictwa oraz personelu. Przeciwnością ryzyka hazardu, czyli ryzyka globalnego będącego czynnikiem zewnętrznym, jest czynnik wewnętrznych uwarunkowań oddziałujących na funkcjonowanie ubezpieczyciela, umownie zwany ryzykiem lokalnym²¹.

Podsumowanie

Jak podaje standard zarządzania ryzykiem autorstwa FERMA, identyfikacja zmierza do określenia stopnia niepewności w instytucji, w oparciu o wiedzę na temat samej instytucji, rynku, otoczenia prawnego, społecznego, politycznego, kulturowego oraz celów nakreślonych przez instytucję²². Zatem identyfikacja czynników ryzyka stanowi szeroko pojmowany zakres działań, czynności podejmowanych po to, aby zdiagnozować możliwie kompletny (a właściwie docelowo kompletny) portfel ryzyka w przedsiębiorstwie. Tak jak to zachodzi w przedsiębiorstwie ubezpieczeniowym, w którym wyraźnie zidentyfikować można zewnętrzne i wewnętrzne czynniki ryzyka (grupujące się) oraz obszar wspólny dla obu typów czynników ryzyka. Standaryzowana ścieżka zarządzania ryzykiem zasadza się na koncepcji *enterprise risk management* (ERM), a właściwie jest zwięźczeniem ewolucji pojmowania zarządzania ryzykiem w przedsiębiorstwie. Proces zarządzania ryzykiem jest dynamiczny, dostosowujący się do nowych wyzwań i zagrożeń, także tych w skali globalnej, np. ryzyka kryzysu finansowego. Niemniej jednak bez względu na rodzaj, skalę czy częstotliwość zagrożeń, można przyjąć, że charakterystyka samego procesu, jako takiego, jest niezmienna. Oznacza to, że proces zarządzania ryzykiem zawsze składa się z precyzyjnie i klarownie nakreślonych kroków postępowania, tworzących etapy, choć czasem nieco odmiennie w literaturze przedmiotu prezentowanych. Odmienność podejścia dostrzegalna jest w trzech uznanych międzynarodowych standardach zarządzania ryzykiem autorstwa FERMA, COSO oraz AS/NZS 4360, przy jednoczesnym znacznym podobieństwie co do podstawowych założeń i struktury procesu²³. Jednym z niezmiennych elementów standaryzowanego procesu zarządzania ryzykiem jest etap identyfikacji zagrożeń, uznanych za ryzyko. Zasadniczo w literaturze przedmiotu identyfikacja ryzyka stanowi na ogół wydzielony etap procesu. Natomiast w dwóch z trzech międzynarodowych standardów zarządzania ryzykiem standardów, które były przedmiotem rozważań w tym opracowaniu, identyfikacja jest krokiem postępowania w ramach etapu oceny ryzyka – oprócz COSO II.

²¹ Por. S. Bożek: *op.cit.*, s. 37.

²² *Standard dla zarządzania ryzykiem*, FERMA (AIRMIC, ALARM, IRM), 2002, s. 6.

²³ Por. S. Bożek: *op.cit.*, s. 95–97.

Literatura

- Atkins D., Bates I.: *Insurance*, Global Professional Publishing, London 2008.
- AS/NZS 4360:2004 *Risk Management*, Australian/New Zealand Standard 2004.
- Bożek S.: *Funkcjonowanie przedsiębiorstw ubezpieczeniowych w warunkach ryzyka. Standaryzacja zarządzania ryzykiem*, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Katowice 2010.
- Bożek-Węglarz S.: *Risk Management Process – Allocate an Appropriate Method by Means of Using a Risk Management Matrix*, [w:] *The Insurance of Catastrophic Risk in the European Union and the Global Changes*, red. I. Jędrzejczyk, S. Bożek-Węglarz, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2007.
- Bożek-Węglarz S.: *Inwestycyjna działalność przedsiębiorstw ubezpieczeniowych w Europie*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2005.
- Dorfman M.: *Introduction to Risk Management and Insurance*, Ninth Edition, Pearson Prentice Hall, 2008.
- Frame J.D.: *Managing Risk in Organizations. A Guide for Managers*, Jossey-Bass Wiley Inprint 2003.
- Gąsioriewicz L.: *Finanse zakładów ubezpieczeń majątkowych. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2009.
- Harrington S., Niehaus G.: *Risk Management and Insurance*, McGraw-Hill/Irwin, International Edition 2004.
- Pickett S.: *Auditing the Risk Management Process*, John Wiley and Sons, Inc. Hoboken, New Jersey 2005.
- Rejda G.E.: *Principles of Risk Management and Insurance*, Eleventh Edition, Addison Wesley, 2010.
- Ronka-Chmielowiec W.: *Ryzyko jako przedmiot ubezpieczenia*, [w:] *Ubezpieczenia. Rynek i ryzyko*, red. W. Ronka-Chmielowiec, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2002.
- Ronka-Chmielowiec W.: *Zarządzanie ryzykiem w zakładzie ubezpieczeń*, [w:] *Zarządzanie ryzykiem*, red. K. Jajuga, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009.
- Skipper H., Kwon W.: *Risk Management and Insurance. Perspectives in a Global Economy*, Blackwell Publishing 2007.
- Standard dla zarządzania ryzykiem*, FERMA (AIRMIC, ALARM, IRM), 2002.
- Zarządzanie ryzykiem korporacyjnym – zintegrowana struktura ramowa*, The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO), PIKW, PIB, Warszawa 2007.

dr Sylvia Bożek
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Streszczenie

Zwieńczeniem rozwoju procesu zarządzania ryzykiem, w rozumieniu zintegrowanego zarządzania ryzykiem (ERM), są międzynarodowe standardy zarządzania ryzykiem. Standaryzowana ścieżka zarządzania ryzykiem ma zastosowanie i winna być implementowana także w przedsiębiorstwach ubezpieczeniowych, w tym także na etapie identyfikacji ryzyka. Identyfikacja czynników ryzyka stanowi szeroko pojmowany zakres działań podejmowanych po to, aby zdiagnozować możliwie kompletny portfel ryzyka w przedsiębiorstwie. Tak jak odbywa się to w przedsiębiorstwie ubezpieczeniowym, w którym jednoznacznie zidentyfikować można zewnętrzne i wewnętrzne czynniki ryzyka.

IDENTIFICATION OF RISK FACTORS IN THE PROCESS OF RISK MANAGEMENT IN INSURANCE COMPANIES

Summary

Culminates in the development of risk management process within the meaning of enterprise risk management are international risk management standards. The standardized path of risk management is applicable and should be implemented also in insurance companies, including risk identification stage. Identification of risk factors is widely understood the scope of activities undertaken with a view to diagnose the possible complete portfolio risk in the enterprise. Just as is done in an insurance company, which can clearly identified internal and external risk factors.

